

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
SEKRETARZ STANU
Paweł Wdówik
/elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na wystąpienie Pana Rzecznika z dnia 19 listopada 2022 roku (znak: III.7060.1037.2015.DS) uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień:

Ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1006, ze zm.), zwana dalej ustawą o świadczeniu uzupełniającym) swoim zakresem, jak wskazał Pan Rzecznik w piśmie, obejmuje osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji, które ukończyły 18 lat i których niezdolność do samodzielnej egzystencji została stwierdzona orzeczeniem o niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz orzeczeniem o całkowitej niezdolności do pracy (w tym służby oraz pracy w gospodarstwie rolnym), które nie posiadają prawa do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych lub których wysokość świadczeń, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy nie przekracza obecnie kwoty 1896 złotych. Celem ustawy jest dodatkowe wsparcie finansowe (comiesięczne świadczenie w wysokości 500 zł) najbardziej potrzebujących osób ze względu na ponoszone zwiększone koszty funkcjonowania w życiu codziennym i społecznym, w tym koszty związane z pielęgnacją, rehabilitacją oraz opieką medyczną.

Pragnę wskazać, że wsparcie finansowe osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji mających niskie dochody, pomimo że kierunkowo uzasadnione, nie rozwiązuje w sposób systemowy sytuacji osób z niepełnosprawnością.

Temu właśnie celowi służyć ma wprowadzenie zmian w systemie orzekania o niepełnosprawności. Orzekanie o stopniu trudności w samodzielnym funkcjonowaniu służyć będzie rozpoznaniu w ramach prowadzonego postępowania o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności rodzaju i zakresu problemów, jakie osobie orzekanej utrudniają lub uniemożliwiają codzienne funkcjonowanie, zarówno na poziomie aktywności indywidualnej, jak i społecznej.

W zależności od ustalonego stopnia trudności w samodzielnym funkcjonowaniu osoba z niepełnosprawnością stanie się beneficjentem różnorodnych form wsparcia oraz ulg i uprawnień, które uwzględnić będą jej potrzeby w sposób zindywidualizowany.

Pragnę wyrazić opinię, że budowa nowoczesnego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, to nie wyłącznie pomoc finansowa najniżej finansowanym, ale przede wszystkim taka organizacja przestrzeni społecznej, która umożliwi jak najefektywniejsze funkcjonowanie tej grupy obywateli poprzez dostosowanie środowiska do ich indywidualnych potrzeb i zniesienie barier to uniemożliwiających. To wyrównywanie szans na rynku pracy, w edukacji, w dostępie do uczestniczenia w życiu kulturalnym, sportowym i religijnym, aby umożliwić godne życie na równi z osobami pełnosprawnymi.

Wprowadzenie orzekania o stopniach trudności w samodzielnym funkcjonowaniu do aktualnie funkcjonującego systemu orzecznictwa o niepełnosprawności pozwoli po raz pierwszy na rzetelne i szczegółowe rozpoznanie potrzeb osób z różnym rodzajem i zakresem dysfunkcji. Konsekwencją powyższego stanowić będzie budowa i wdrożenie nowoczesnego, zindywidualizowanego systemu ukierunkowanego na zniwelowanie trudności i barier, jakie osoby z niepełnosprawnością napotykają w codziennym życiu.

W powyższym aspekcie, w jakim rozumiem i pragnę tworzyć system wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, trudno zgodzić się z wyrażoną przez Pana Rzecznika opinią, jakoby ustalanie w stosunku do osoby orzekanej stopnia jej trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w jakikolwiek sposób „skutkowało powielaniem się orzeczeń” wydawanych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Podkreślić należy, że zgodnie z dyspozycją art. 2 ust. 1 ustawy o świadczeniu uzupełniającym osoby legitymujące się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności nie są uprawnione

do ubiegania się o świadczenie uzupełniające, co oznacza, że w celu nabycia prawa do tego świadczenia winny uzyskać orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ZUS o niezdolności do samodzielnej egzystencji. Zatem to aktualnie obowiązujące przepisy prawa wprowadziły wymóg „podwójnego orzecznictwa” dla osób zakwalifikowanych prawomocnym orzeczeniem do stopnia niepełnosprawności. Natomiast wprowadzenie orzekania o stopniu trudności w samodzielnym funkcjonowaniu umożliwi dostosowanie zasad uprawniających do otrzymania przedmiotowego świadczenia również osoby posiadające określone orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, w którym ustalony został odpowiedni stopień trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, co powinno być postulatem de lege ferenda do dokonania zmian ustawy o świadczeniu uzupełniającym w tym zakresie.

Odnosząc się do podniesionych w piśmie wątpliwości dotyczących „wpływu orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do samodzielnej egzystencji na określenie stopnia niepełnosprawności”, pragnę poinformować, że wskazane wątpliwości nie znajdują uzasadnienia z tego powodu, iż aktualnie nie jest rozważana zmiana treści art. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573, ze zm.). Stopień trudności w samodzielnym funkcjonowaniu będzie ustalany w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności (jako element tego orzeczenia), a treść przywołanego przepisu stanowi o traktowaniu na równi orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności.

Z wyrazami szacunku

Paweł Wdówik
Pełnomocnik Rządu
do Spraw Osób Niepełnosprawnych
Sekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/